Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение

средняя общеобразовательная школа №22 имени полного кавалера Ордена Славы Коняева В.М.

Выписка
из основной образовательной
программы среднего общего образования (СОО)

РАССМОТРЕНО
Руководитель МО
Козаева А.Б.
Протокол №1 от 24.08.23

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык»

для обучающихся 10 – х классов

Составитель: Икоева З.В.

г. Владикавказ 2023-2024

Тематикон пълан 10 къл. (къуыри 1 сах., æдæппæтæй - 34 сах., уыдонæй 2 сах. – контролон куыстытæ)

Урочы номыр	**Темæ**	**Урочы мидис**	**Скъоладзауты архайды хуызтæ**
Фонетикæ. Графикæ. Орфографи. Ныхасы культурæ (4 с.)			
1.	Фонетикæ. Мыртæ æмæ дамгъæты бастдзинад. Орфоэпи	Мыртæ æмæ дамгъæты бастдзинад. Орфоэпи. Æмхъæлæсон мыртæ *дз, ц, з, с*-йы растдзурынад ирон литературон æмæ дыгурон литературон æвзæгты. Уырыссаг æмхъæлæсонтæ æмæ хъæлæсонты растдзурынад æрбайсгæ дзырдты.	Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты миниуджыты тыххæй чиныджы раиртæст бакæсын. Æвиппайдон æзылангон æмхъæлæсон мыртæ дзурын ахуыр кæнын. Æмбарын кæнын дзырдты растфыссынад. Фæлтæрын дзырдтæ дæргъвæтинæй кæсынил фæлхатгонд дамгъæтимæ. Хъæлæсонты æуyæлтæ иронау æмæ дыгуронау бæрæг кæнын. Барын æмæ æмбарын кæнын дзырды мырон æмæ дамгъон арæзт Растдзурынады нормæты тыххæй раиртæст кæсын.
		Фæлхат кæнын Уырыссаг æвзагæй ист дамгъæтæ ирон алфавиты æмæ сæ пайдакæнынад ирон æвзаджы. Дзырдты морфологион арæзт.	Радзурын уырыссаг æвзагæй ист дамгъæтæй пайдакæнынады тыххæй. Бæрæг кæнын дзырдты морфологион арæзт.

		Ныхасы рæзт **Удварны хæзнатæ.** 1-аг дæлтемæ: **«Ды дæ мæ цин, мæ цардамонд Фыдыбæстæ…»** (Кочысаты Мухарбег). Скъуыддзаг Джыккайты Ш. иу уацæй: «Фыдыбæстæ æмæ адæмы сæраппонд тох кæнын»	Тексты сæйраг хъуыды æмбарын кæнын. Бацæттæ кæнын рефераттæ темæтæй «Ирон фыссынады историйæ», «Чи уыдис Анахарсис?» Текстæн сæргонд хъуыды кæнын, пълан ын аразын фæрстыты хуызы æмæ йæ уыцы пъланмæ гæсгæ дзурын. Тексты стиль бæрæг кæнын æмæ аргументтæ хæссын.
2.	Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты ивддзинæдтæ. Орфографи. Орфограммæ. Орфографийы принциптæ	*Æмхъæлæсон æмæ хъæлæсон мырты ивддзинæдтæ ныхасы.* Орфограммæ æмæ растфыссынады тыххæй дзурын. Орфографийы принциптæ.	Чиныджы темæимæ баст теори кæсын æмæ йæ дзурын. Бæрæг кæнын хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты ивддзинæдтæ ныхасы. Амонын орфограммæтæ æмæ æмбарын кæнын дзырдты растфыссынад. Цæттæ кæнын диктант фыссынмæ.
		Фæлхат кæнын Фонетикон æвзæрст. Фарстон æмæ разæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæ. Диалог.	Аразын диалогтæ. Этикон ныхæсты мидис æмæ сæ пайда кæныны уавæртæ æмбарын кæнын. Фарстон æмæ разæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæ раст хъæлæсы уагæй кæсын. Фонетикон æвзæрст кæнын.
		Ныхасы рæзт **Удварны хæзнатæ.** 2-аг дæлтемæ: **«Адæймаджы ном кад æмæ радимæ хæссын».** Скъуыддзаг Санаты Уарийы таурæгъ «Бæтæйы фырттæ»-й	Текст кæсын, сæргонд ын хъуыды кæнын. Бæрæг кæнын тексты темæ æмæ идейæ. Тексты мидисимæ баст фæрстытæн æххæст дзуæппытæ дæттын. Базырджын ныхæстæй иуы тыххæй хъусынгæнинаг фыссын.
3.	Уæнг. Цавд. Цавды æгъдæуттæ.	Дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын. Цавд æвæрыны æгъдæуттæ ирон æвзаджы. Цавды хицæндзинæдтæ дыгурон литературон æвзаджы.	Темæимæ баст раиртæст чиныджы кæсын. Дзырдты дихдзинад уæнгтыл æмбарын кæнын. Дзырдтыл цавд æвæрыны æгъдæуттæ зæрдыл лæууын кæнын. Амынд дзырдты нысаниуджытæ дзырдуатмæ гæсгæ æмбарын кæнын.
		Фæлхат кæнын Вазыгджын дзырдты арæзт.	Æмбарын кæнын тексты вазыгджын дзырдты арæзт. Бæрæг кæнын зæгъинæгты хуызтæ æмæ сæ морфологион

		Ныхасы хуызтæ: таурæгъ, æрфыст, хи хъуыдыты загъд (тæрхæттæ). Аивдон-нывгæнæн мадзæлттæ.	арæзт.
		Ныхасы рæзт **Удварны хæзнатæ.** 3-аг дæлтемæ: **«Сылгоймаджы æфсарм, намыс æмæ рæсугъддзинад»** Скъуыддзæгтæ Плиты Х. поэмæ «Сæлимæт» æмæ Барахъты Г. кадæг «Азджериты Куыцыкк»-æй	Тексты темæ бæрæг кæнын æмæ йын сæргонд дæттын. Текстæй фыссын, литературон архайæджы бакаст æмæ удыхъæд амонæг дзырдтæ Сылгоймаджы фæлгонц фыссын бæлвырд литературон уацмысмæ гæсгæ, пайда кæнын æрфыст æмæ тæрхæттæй.
4.	Акцентуалон къордтæ.	Акцентуалон къордтæ ирон æвзаджы, сæ арæзт.	Акцентуалон къордтæ арæзты тыххæй чиныджы теоретикон æрмæг бакæсын æмæ йæ дзурын. Цавды æвæрд дзырдты къордты æмбарын кæнын. Дикtормæ (ахуыргæнæгмæ) хъусын æмæ ахуыр кæнын литературон ныхас диалектон æмæ æндæр ныхасæй иртасын. Раст кæнын орфографион рæдыдтытæ, амонын орфограммæтæ æмæ æмбарын кæнын дзырдты растфыссынад.
		Фæлхат кæнын Ныхасы хæйттæ æмæ хъуыдыйады уæнгтæ зæрдыл лæууын кæнын, цæмæй раст амынд цæуа акцентуалон къордты арæзт. Мивдисæджы здæхæнтæ.	Бæрæг кæнын мивдисæджы здæхæнтæ.
		Ныхасы рæзт **Лæгдзинады бæрæггæнæнтæ** Скъуыддзæгтæ Барахъты Г. «Азджериты Куыцыкк»-æй æмæ Брытъиаты Е. «Дыууæ хойы»-йæ.	Тексты темæйы тыххæй хи хъуыдытæ дзурын, хатдзæгтæ кæнын. Бæрæг кæнын текстты мидисы æвæрд патриотон æмæ этикон хъуыдытæ. Цыбыр хъусынгæнинаг фыссын нæлгоймаджы удварны тыххæй.
Лексикæ. Фразеологи. Ныхасы културæ (14 с.)			

5.	Лексикæ. Дзырдты бастдзинад кæрæдзиимæ сæ мидисмæ гæсгæ	Лексикæйы æмбарынад. Дзырдты бастдзинад кæрæдзиимæ сæ мидисмæ гæсгæ. Термин «культурæ»-йы нысаниуæг.	Æвзаджы дзырдуатон сконд. Дзырды лексикон нысаниуæг. Бæрæг кæнын дзырды бынат хъуыдытæ, æнкъарæнтæ зæгъыны, сæ бастдзинад кæрæдзиуыл ныхасы мидæг. Культурæйы æмбарынады тыххæй чиныджы раиртæст кæсын æмæ йæ дзурын.
		Фæлхат кæнын Дзырдбасты хуызтæ сæйраг дзырды морфологион арæзтмæ гæсгæ.	Амонын дзырдбасты хæйтты лексикон æмæ морфологион арæзт.
		Ныхасы рæзт **Ирон национ культурæ: нывкæнынад** Тугъанты Махарбег æмæ Хъотайты Гришамæ гæсгæ фыст текст «Хетæгкаты Леуаны фырт Къоста-нывгæнæг».	Тексты пълан аразын æмæ йæ уыцы пъланмæ гæсгæ дзурын. Тексты стиль бæрæг кæнын. Тексты бындурыл диалог аразын. Нывгæнæгæй интервью исын æмæ йæ фыссын.
6.	Лексикон бастдзинады фæрæзтæ тексты хъуыдыйæдты æхсæн	Дзырдтæ тексты хæйттæ бæттынæн. Темæ амонæг дзырдты ивынад тексты хæйтты: номивæгæй, синонимон дзырдæй кæнæ лексикон фæлхатæй.	Тексты хæйттæ бæттыны лексикон мадзæлттæ амонын. Дзырдтæн синонимтæ фыссын. Дзырдты орфограммæтæ æмбарын кæнын.
		Фæлхат кæнын Зæрдыл лæууын кæнын тексты хæйттæ бæттыны лексикон фæрæзтæ: номивджытæ, лексикон фæлхат, синонимтæ. Этикетон сидæнтæ.	Бæрæг кæнын тексты темæ амонæг дзырдты хуызтæ. Ног терминтимæ зонгæ кæнын. Этикетон сидæнтæ зæрдыл лæууын кæнын. Этикетон диалог аразын.
		Ныхасы рæзт **Нарты кадджыты темæ ирон нывкæнынады** Дзантиаты Анатолийы уырыссаг текстæй тæлмацгонд текст.*	Тексты пълан аразын æмæ йæ дзурын уыцы пъланмæ гæсгæ. Тексты бæрæг кæнын удварнимæ баст хъуыды, хи аргъ ын дæттын, тæрхæттæй пайдагæнгæйæ. Иу нывгæнæг кæнæ скульпторы тыххæй ныффыссын хъусынгæнинаг. Архайын диалогты.

7.	Дзырдты лексикон нысаниуæг. Дзырдты тематикон къордтæ	Дзырдты лексикон æмæ грамматикон нысаниуджытæ. Дзырдты лексикон æмæ грамматикон нысаниуджыты бастдзинад. Дзырдты тематикон къордтæ.	Дзырдты бастдзинад сæ мидис, нысаниуджытæ æмæ тематикон къордтæм гæсгæ æмбарын кæнын. Дзырдты тематикон къордты тыххæй чиныджы теори кæсын. Дзырды лексикон æмæ грамматикон нысаниуджыты бастдзинад амонын.
		Фæлхат кæнын Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ иугæнæг дзырдтæ. Терминтæ.	Дзырдты лексикон æмæ грамматикон нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ æмæ иугæнæг дзырдтæ амонын. Официалон, æхсæнадон-политикон, экономикон æмæ æфсæддон терминтæ бæрæг кæнын.
		Ныхасы рæзт **Рæвдауæн дзырдтæ** Æмдзæвгæтæ: Абайты Эдуард «Мæ хъæбысмæ ’рбаппар, / Мæ хъæбул дæхи» æмæ Дауырæ «Арæх æрымысын…».	Уацмысы сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Рæвдауæн дзырдты хуызтæ амонын, сæ ахадындзинад сын бæрæг кæнын. Реферат цæттæ кæнын лæвæрд темæйæ. Бæрæг кæнын тексты стилон арæзт.
8.	Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдтæ. Метафорæ. Метоними	Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдтæ. Метафорæ æмæ метоними, сæ хицæнгæнæн миниуджытæ. Дзырдты растфыссынад.	Дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуджытæ зæрдыл лæууын кæнын. Чиныджы бакæсын теоретикон æрмæг æмæ йыл æрдзурын. Æмбарынгæнæн дзырдуатмæ гæсгæ амонынц дзырдты бирæнысаниуæгад. Миногонтæ æмæ мивдисджыты растфыссынадимæ орфограммæтæ амонын.
		Фæлхат кæнын Аивадон-нывгæнæн мадзæлтты хуызтæ.	Аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ зæрдыл лæууын кæнын, тексты сæ амонын.
		Ныхасы рæзт **Ирон адæмон зарджытæ** Цæрукъаты А. æмдзæвгæ «Зарæг. Ирон адæмон музыкæйы тыххæй текст.*	Æмбарын кæнын тексты æвзаджы арæзт. Текстæн сæргонд æвзарын. Тексты мидисмæ фæрстытæ дæттын. Агурын тексты ирон адæймаджы идеалтæ амонæг скъуыддзаг.

9.	Æвзаджы темæ: Омонимтæ.	Омонимты хуызтæ, сæ хицæндзинæдтæ. Бирæнысаниуæгад æмæ омоними.	Омонимты тыххæй чиныджы теоретикон æрмæг бакæсын. Омонимты хуызтæ амонын. Орфографион рæдыдтытæ раст кæнын.
		Фæлхат кæнын Дзырды лексикон ныснаиуæг. Орфограммæтæ.	Дзырдбæстытæ аразын омонимтимæ. Орфограммæтæ бæрæг кæнын.
		Ныхасы рæзт **Ирон героикон зарджыты æвзаг** Абайты Васомæ гæсгæ фыст текст «Ирон героикон зарджыты æвзаг». «Плиты Иссæйы зарæг»	Фæрстыты хуызы тексты пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ тексты мидисыл дзурын.
10.	Æвзаджы темæ: Синонимтæ. Градаци	Синонимтæ, сæ рахицæнгæнæн æууæлтæ. Синонимты хуызтæ (лексикон, фразеологион, грамматикон). Синонимты хæстæ тексты. Градаци, йæ равзæрд æмæ хæстæ тексты.	Синонимты хуызты тыххæй чиныджы теоретикон æрмæг баæсын. Лексикон, фразеологион æмæ грамматикон синонимтæ æвзарын. Синонимты мидис æмбарын кæнын. Синонимон рæнхъыты амонын синонимты хуызтæ. Синонимты хицæнгæнæн миниуджытæ бæрæг кæнын. Градацийы теори амонын. Уацмысы амонын æвзагон æмæ контекстуалон синонимтæ. Морфологион æвзæрст кæнын.
		Фæлхат кæнын Аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ: метафорæ, эпитет, абарст, олицетворени.	Æмдзæвгæты амонын аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ, сæ хæстæ.
		Ныхасы рæзт **«Бæрзонд ном у – хæстон лæппу, салдат**!» (Джусойты Нафи) Æмдзæвгæтæ: Хетæгкаты Къ. «Салдат», Джусойты Н. «Салдат», Дарчиты Д. «Уый федтон æз».	Æмдзæвгæты мидис кæрæдзиуыл барын, бæрæг сын кæнын сæ мидис æмæ се ’взаджы æууæлтæ. Уацмысы хъуыды бæрæг кæнын.

11.	Антонимтæ. Антитезæ. Оксюморон	Антонимтæ. Æвзагон æмæ контекстуалон антонимтæ. Антитезæ. Оксюморон.	Зонгæ кæнын чиныджы амынд теоретикон раиртæстытимæ. Æвзагон æмæ контекстуалон антонимты хицæндзинад æмбарын кæнын. Дзырдты растфыссынадыл кусын. Антитезæ æмæ оксюморон амонын. Лексикон æвзæрст кæнын.
		Фæлхат кæнын Хъуыдыйады грамматикон бындур. Орфографийы морфологион принцип.	Тексты темæимæ баст дзырдтæ бæрæг кæнын. Морфологион принципмæ гæсгæ фыст дзырдтæ амонын.
		Ныхасы рæзт **Хидарыны уаг** Айларты И. «Хи дарыны уаг». Джыккайты Ш. æмдзæвгæ «Дыууадæс дзырды»	Фæрстыты хуызы тексты пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ тексты мидис дзурын. Тексты этикон хъуыды хи ныхæстæй æмбарын кæнын.
12.	Æвзаджы темæ: Æрбайсгæ дзырдтæ	Æрбайсгæ дзырдтæ. Бындурон æмæ æрбайсгæ дзырдтæ. Æрбайсгæ дзырдтæ чиныгон ныхасы.	Бындурон æмæ æрбайсгæ дзырдты тыххæй теоретикон æрмæг зæрдыл лæууын кæнын. Курдиат амонæг этикетон ныхæстæ фыссын. Аразын æрбайсгæ æмæ бындурон дзырдтæ разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты фæрцы. Æрбайсгæ дзырдты мидис æмбарын кæнын.
		Фæлхат кæнын Терминтæ. Æрбайсгæ дзырдты растдзурынад æмæ растфыссынад.	Терминты мидис бæрæг кæнын. Дзырдты равзæрды тыххæй хъусынгæнинаг цæттæ кæнын.
		Ныхасы рæзт **Ирон музыкалон аивад** Тексттæ: «Ирон музыкалон аивад». Ситохаты С. «Хуры тынтæ – хъисфæнды хъистæ». Сиукъаты Н. наукон текстæй скъуыддзаг.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Тексты пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ дзурын тексты сæйраг мидис. Тексты амонын метафорæтæ æмæ олицетворенитæ. Текстæн бæрæг кæнын йæ лексикæйы хуызтæ. Аразын диалог курдиаты ныхæстимæ.

13.	Диалектизмтæ	Литературон æмæ диалектон ныхас. Диалектизмтæ, сæ арæзт æмæ хæстæ.	Диалектон дзырдты бынат иумæйагадæмон æвзаджы æмбарын кæнын. Диктормæ (ахуыргæнæгмæ) хъусын æмæ ахуыр кæнын литературон ныхас диалектон æмæ æндæр ныхасæй иртасын. Дыгурон дзырдты мидис æмбарын кæнын.
		Фæлхат кæнын Аивгæнæн-нывгæнæн мадзæлттæ. Диалог. Этикетон ныхæстæ.	Аивадон-нывгæнæн мадзæлтты нысан тексты амонын. Диалогтæ аразын, этикетон ныхæстæй пайдагæнгæйæ.
		Ныхасы рæзт **Бинонты фарн** Тексттæ: Дзаболаты Х. «Фыдæлтæ æмæ мах». Абайты Э. «Уæ ныхасы фарн уадзут!»	Удварны домæнтæ амонын. Тексты иртасын аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ.
14.	Сæрмагонд лексикæ. Терминтæ æмæ профессионализмтæ	Сæрмагонд лексикæ, терминтæ æмæ профессионализмтæ. Терминтæ ирон æвзаджы.	Сæрмагонд лексикæ, терминтæ æмæ профессионализмты хицæндзинæдтæ амонын. Терминты тыххæй хъусынгæнинаг фыссын. Тексты темæ æмæ дæлтемæтимæ баст дзырдты къордтæ æмæ сæ бастдзинæдтæ бæрæг кæнын.
		Фæлхат кæнын Æрхæцæн нысæнтты æвæрд хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтимæ æмæ домгæвазыгджын хъуыдыйады.	Æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Терминты морфологион арæзт амонын.
		Ныхасы рæзт **Ирыстоны æрдз** Газет «Рæстдзинад»-æй дыууæ тексты æрдзы тыххæй. Скъуыддзаг Хъазиты М. радзырдæй.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Бæрæг кæнын тексты стиль. Тексттæ кæрæдзиуыл барын æмæ сын се ’взагон хицæндзинæдтæ æмбарын кæнын.

15.	Зæронд æмæ ног дзырдтæ	Зæронд дзырдтæ ирон æвзаджы. Активон æмæ пассивон дзырдут. Ног дзырдтæ. Авторон ног дзырдтæ.	Зæронд æмæ ног дзырдтæ бæрæггæнæнтæ амонын. Алыхуызон дзырдарæзтон мадзæлтты фæрцы хъæугæ дзырдтæ аразын. Ног дзырдты равзæрд бæрæг кæнын дзырдуатмæ гæсгæ. Лексикон æвзæрст кæнын.
		Фæлхат кæнын Синонимтæ, антонимтæ, æрбайсгæ дзырдтæ, диалектон дзырдтæ, сæрмагонд лексикæ.	Тексты агурын рацыд æрмæгимæ баст дзырдтæ æмæ сæ æмбарын кæнын.
		Ныхасы рæзт **Балц Шотландимæ** Журнал «Лиза»-йæ текст «Эдинбург: XIV æнусы – цыма вулканыл!»*	Реферат фыссын амынд темæйæ иуыл. Тексты мидисимæ баст фæрстытæн æххæст дзуæппытæ дæттын. Æрбайсгæ дзырдты тæлмац ирон æвзагмæ æмбарын кæнын.
16.	**Котролон куыст**		
17.	Æнгом дзырдбæстытæ	Уæгъдибар æмæ æнæуæгъдибар дзырдбæстытæ. Æнгом дзырдбæстытæ.	Уæгъдибар æмæ æнæуæгъдибар дзырдбæстытæ иртасын. Уæгъдибар дзырдбæстытæй ахæсгæ нысаниуæджы пайда кæнын. Æнгом дзырдбæстыты тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл лæууын кæнын. Æндæр æвзæгтæй æрбайсгæ æнгом дзырдбæстытæ амонын.
		Фæлхат кæнын Дзырдбæстытæ, сæ арæзт. Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты. Дефис æвæрыны æгъдæуттæ.	Æрхæцæн нысæнтты æвæрд тексты æмбарын кæнын. Дзырдты растфыссынад дзургæйæ амонын.
		Ныхасы рæзт **Ирыстоны æрдз. Хъолайы цъити** Малиты Х. уацæй скъуыддзаг «Хъолайы цъити». Газет «Рæстдзинад»-æй ист текст «Хъелы цад». Скъуыддзаг Хъуылаты С. радзырд	Тексты лексикон-стилистикон анализ кæнын. Тексты фæлгонцджын дзырдты мидис æмбарын кæнын. Амонын дзургæ ныхасы дзырдтæ æмæ æнгом дзырдбæстыты хæстæ тексты. Бацæттæ кæнын хъусынгæнинаг чызджы æгъдауы тыххæй. Уацхъуыд фыссын æхсæнадон-политикон темæйыл.

		«Номылус»-æй	
18.	Фразеологион синонимтæ, антонимтæ, омонимтæ	Фразеологион синонимтæ, антонимтæ æмæ омонимтæ. Фразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ.	Фразеологион синонимтæ, антонимтæ æмæ омонимты тыххæй раиртæст кæсын. Æнгом дзырдбæстыты стилистикон миниуджытæ æмбарын кæнын.
		Фæлхат кæнын Синонимтæ æмæ антонимтæ, омонимтæ. Æрхæцæн нысæнтты хуызтæ.	Æрхæцæн нысæнтты æвæрд тексты æмбарын кæнын.
		Ныхасы рæзт **Ирыстоны зæххы хъæздыгдзинæдтæ** Беруаты Б. «Нæ зæххы хъæздыгдзинæдтæ». Барысбиты Б. текст газет «Рæстдзинад»-æй.	Фразеологион здæхтыты хæстæ ныхасы æмбарын кæнын. Текст хи ныхæстæй дзурын. Тексты бындурыл диалог аразын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын.
		Литературон æвзаг. Стилистикæ. Ныхасы культурæ (6 с.)	
19.	Литературон æвзаг æмæ йæ нормæтæ	Литературон æвзаджы æмбарынад, йæ нормæтæ. Литературон æвзаджы кодификаци. Æмбарынæдтæ: фысгæ æмæ дзургæ ныхас, ныхас кæныны сферæтæ, монолог æмæ диалог.	Литературон æвзаг æмæ йæ нормæты тыххæй чиныджы теоретикон æрмæг кæсын æмæ йæ дзурын. Дзургæ ныхасы фæрæзты бынат фысгæ текстты бæрæг кæнын. Литературон æмæ стилистикон нормæты бастдзинад æмбарын кæнын. Монолог æмæ диалогы тыххæй дзурын.
		Фæлхат кæнын Ныхасы стилы æмбарынад. Вазыгджын хъуыдыйады арæзт.	Стилистикон рæдыдтыты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Вазыгджын хъуыдыйæдтæн схемæтæ аразын.

		Ныхасы рæзт **Национ парк «Алани»** Беруаты Б. æмæ Сабеты А. уацхъуыд «Национ парк «Алани»-йæ скъуыддзаг. Тохсырты Къ. «Æнæрзæт къахинæгтæ». Скъуыддзæгтæ текстæй: Барахъты Г. радзырд «Тæлмац»-æй æмæ Биазырты Къ. наукон уацæй.	Бæрæг кæнын тексты стилон бæрæггæнæнтæ амонæг фæрæзтæ. Аивадон æмæ наукон текстты хицæндзинæдтæ амонын. Тексты конспект фыссын. Литературон нормæты хæлд æмбарын кæнын. Интервьюйы арæзт æмбарын кæнын.
20.	Стилистикæ æмæ ныхасы културæ	Стилистикæ æмæ ныхасы культурæйы предмет, сæ бастдзинад. Фæрæзты стилистикæ æмæ функционалон стилистикæ. Стилистикон нысаниуæг: функционалон-стилистикон æмæ æнкъарæнджын-аргъгæнæн.	Ахуырадон текстимæ зонгæ кæнын. Æмбарын кæнын ныхасы кульурæйы бынат адæмы царды. Стилистикæ æмæ ныхасы культурæйы бастдзинадыл дзурын. Дзуапп дæттын теоретикон æрмæгимæ баст фæрстытæн. Терминты мидис æмбарын кæнын дзырдуæттæм гæсгæ.
		Фæлхат кæнын Ныхасы стильты хуызтæ ирон æвзаджы. Реферат.	Тексты стилон арæзт æмбарын кæнын.
		Ныхасы рæзт **Ирыстоны æрдз. Цæгат Ирыстоны æхсæрдзæнтæ** Текстытæ: Хъуысаты Г. «Цæгат Ирыстоны æхсæрдзæнтæ». Газет «Рæстдзинад»-æй текст æрдзы тыххæй. Хъайтыхъты А. «Хæдзары хицау».	Тексты мидис дзурын æмæ йæ цыбыргондæй фыссын. Тексты жанр æмæ стиль бæрæг кæнын æмæ йын йæ миниуджытæ нымайын. Реферат фыссын темæйæ «Функционалон стильтæ ирон æвзаджы».
21.	Ирон лексикæ æмæ фразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ. Дзырды стилистикон нысаниуæджы æмбарынад.	Ирон лексикæ æмæ фразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ. Чиныгон æмæ дзургæ ныхасы лексикæ. Стилистикон (кæнæ функционалон-стилистикон) нормæйы фарст. Дзырдты стилистикон бæрæггæнæнтæ.	Чиныджы лæвæрд теоретикон æрмæгимæ зонгæ кæнын. Дзырдтæ амонын сæ стилистикон бæрæггæнæнтæм гæсгæ. Ныхасмæ хъусгæйæ, иртасын стилистикон мадзæлттæ æмæ сæ хæстæ. Дыгурон дзырдтæ зæрдыл бадарын.
		Фæлхат кæнын Синонимон рæнхъ.	Синонимон рæнхъы семантикон-стилистикон синонимтæ бæрæг кæнын.

		Ныхасы рæзт **Ирон удыконд** Скъуыддзаг Хъайтыхъты А. радзырдæй.	Тексты мидисимæ баст хæслæвæрдтæ æххæст кæнын. Ирон адæймаджы удварны миниуджыты тыххæй ныхас кæнын. Дзырдтæй сæ стилистикон миниуджытæм гæсгæ пайда кæнын.
22.	Чиныгон æмæ дзургæ ныхасы фразеологион иуæгтæ	Чиныгон æмæ дзургæ ныхасы фразеологион иуæгтæ. Иумæйаглитературон æмæ, стилистикон нысаниуæг (æмæ ахуырст) кæмæн ис, ахæм дзырдтæ æмæ фразеологион иуæгтæ. сæ бынат ныхасы. Стереотипон æвзагон мадзæлттæ.	Дзургæ ныхас æмбарын, зонын æй цыбырæй æмæ æххæстæй дзурын. Æнгом дзырдбæстыты стилистикон миниуджытæ амонын. Удварнон æмæ этикон æмбарынæдты тыххæй хи хъуыдытæ дзурын, тексты æрмæгыл æнцойгæнгæйæ.
		Фæлхат кæнын Ныхасы стильтæ. Ныхасы хæйттæ	Чиныгон æмæ дзургæ ныхасы лексикæйы морфологион арæзт бæрæг кæнын.
		Ныхасы рæзт **Æфсæддон намыс** Текст «Æфсæддон намыс».* Таурæгъ «Кодзырты Таймураз»-æй скъуыддзаг.	Тексты пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ тексты мидис дзурын. Тексты бындурыл диалог аразын. Этикетон ныхæстæ текстмæ гæсгæ амонын. Диалог монологæй ивын.
23.	Дзырдты æнкъарæнджын-экспрессивон нысаниуæг	Дзырдты æнкъарæнджын-экспрессивон нысаниуæг. Æнкъарæнджын-экспрессивон дзырдты бынат функционалон стильты.	Темæимæ баст теоретикон æрмæг чиныджы бакæсын æмæ йæ хайгай радзурын. Тексты æнкъарæнджын-экспрессивон фæрæзтæ агурын, сæ хæстæ сын æмбарын кæнын.
		Фæлхат кæнын Æрхæцæн нысæнттæ æмхуызон æмæ иртæстгонд уæнгтимæ.	Æрхæцæн нысæнттæ æвæрын хъуыдыйæдты æмхуызон æмæ иртæстгонд уæнгтимæ.
		Ныхасы рæзт **Ирыстоны намысы лæгтæ. Абайты Васо** Мæхæмæтты А. «Зынаргъ Васо!»	Текст радзурын фæрстытæм гæсгæ. Тексты мидис æмæ нывæфтыддзинады æууæлтæ бæрæг кæнын зæгъинагимæ бастæй.

		Скъуыддзаг Эдмон Ростаны хъæбатырон комеди «Сирано де Бержерак»-æй.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын, йæ мидисыл ын ныхас кæнын. Текстты стильтæ бæрæг кæнын. Диалогтæ ивын монологон ныхасæй. Цыбыр очерк ныффыссын зындгонд адæймагыл.
24.	Этикетон ныхас	Этикет. Этикетон ныхас. Этикетон ныхæсты къордтæ. Этикетон ныхæсты хуызтæ ирон бинонты царды.	Ахуырадон текстимæ зонгæ кæнын этикетон ныхасы тыххæй. .Этикетон ныхасы нормæтæ амонын. Паралингвистикон мадзæлтты тыххæй дзурын.
		Фæлхат кæнын Æрбайсгæ дзырдтæ. Мивдисæджы здæхæнтæ æмæ афонтæ.	Æрбайсгæ дзырдты хуызтæ бæрæг кæнын. Мивдисæджы формæты ахадындзинадыл дзурын.
		Ныхасы рæзт **Сæ нæмттæ цæрдзысты мыггагмæ. Леонардо да Винчи** Цæрукъаты А. æмдзæвгæ «Леонардо да Винчи»-йæ скъуыддзаг. Малиты В. «Леонардо да Винчи». Текст нарты кадджытæй «Æвдзæрæны хæст».	Тексты пълан аразын æмæ йæ уыцы пъланмæ гæсгæ дзурын. Текст цыбыргондæй фыссын. Цыбыр хъусынгæнинаг фыссын иу зындгонд нывгæнæджы тыххæй. Тексты хæйттæ бæттæг дзырдтæ амонын. Комкоммæ загъд курдиаты ныхæстæ зонын ивын фæрссаг хуызы загъд курдиаты ныхæстæй. Аразын диалог этикетон ныхæстимæ. Дзурын этикетон ныхæсты нысаны тыххæй абоны царды. Хуынды гæххæтт фыссын.
Морфемикæ. Морфологи. Орфографи. Ныхасы културæ (9 с.)			
25.	Морфемикæ. Морфемæты хуызтæ	Морфемикæ. Морфемæты хуызтæ. Дзырдарæзт – æвзагзонынады хицæн хай. Ног дзырдтæ аразыны фæрæзтæ. Морфемæты стилистикон æууæлтæ.	Морфемæты тыххæй теоретикон æрмæг зæрдыл лæууын кæнын. Дзырды арæзт æмæ дзырдаразæн мадзæлттæ бæрæг кæнын. Раст амонын дзырдтæ аразыны хуызтæ. Дзырдæн кæнын морфемон æвзæрст.

		Фæлхат кæнын Дывæргонд æмхъæлæсонты растфыссынад. Аффиксты хуызтæ.	Чиныгон æмæ дзургæ ныхасы дзырдтæ аразыны аффикстæ амонын.
		Ныхасы рæзт **Ирыстоны намысы лæгтæ. Хъантемыраты бæхылхъазджытæ** Текст В. Марсяновскийы чиныгæй «Кантемировцы» (тæлмац*).	Текст дих кæнын мидисджын хæйттыл æмæ алы хайæн дæр бæрæг кæнын йæ сæйраг хъуыды. Текстимæ баст хъуыдытæ æмæ æнкъарæнтыл дзурын.
26.	Морфологи. Ныхасы хæйттæ ирон æвзаджы. Сæрмагонд ныхасы хæйтты грамматикон категоритæ. Хауæнты нысаниуджытæ	Морфологи. Ныхасы хæйттæ ирон æвзаджы. Ныхасы хæйтты грамматикон категоритæ. Хауæнты нысаниуджытæ.	Сæрмагонд æмæ æххуысгæнæг ныхасы хæйтты хуызтæ, сæ нысаниуæг æмæ грамматикон категоритæ æмбарын кæнын. Номдары хауæнты нысаниуджыты тыххæй раиртæст бакæсын æмæ йæ радзурын. Амонын дыгурон æвзаджы тасындзæджы хицæндзинæдтæ.
		Фæлхат кæнын Номдарты бирæон нымæцы арæзт ирон æвзаджы. Географион нæмтты растфыссынад.	Ныхасы хæйтты хуызтæ амонын. Æмбарын кæнын номдарты бирæон нымæц аразынимæ баст орфограммætæ. Географион нæмтты растфыссынад гуырынон хауæны.
		Ныхасы рæзт **Киноаивад Ирыстоны** Тексттæ: Цогойты В. «Дзæуджыхъæуы кинематограф сæдæ азы размæ». Черчесты Хъ. «Кинорежиссер Уалыты Владимир».	Текст фæрстытæм гæсгæ дзурын. Реферат фыссын иу ирон кинорежиссеры тыххæй. Фыссын цыбыр сочинени-тæрхæттæ, амонын дзы тезис, бæлвырдгæнæн, хатдзæг.
27.	Мивдисæг. Миногми æмæ фæрссагми	Мивдисæг. Мивдисæджы ифтындзæг. Мивдисæджы грамматикон формæтæ. Вазыгджын мивдисджытæ, мивдисæджы вазыгджын æмæ разæнгардгæнæн формæтæ. Мивдисæджы æнæивгæ æмæ æнæцæсгомон формæтæ. Миногми æмæ фæрссагми.	Темæимæ баст теоретикон раиртæст чиныджы кæсын. Мивдисæджы æбæлвырд формæты грамматикон миниуджытæ бæрæг кæнын. Мивдисджытæн сæ грамматикон формæты хуызтæ æмбарын кæнын. Миногми æмæ фæрссагмийы морфологион æууæлтæ æмæ синтаксисон хæстæ амонын. Миногмион æмæ фæрссагмион здæхтытæ ирон æвзаджы.

		Миногмион æмæ фæрссагмион здæхтытæ.	Дыгурон æвзаджы мивдисджыты ифтындзæджы хицæндзинæдтæ амонын.
		Фæлхат кæнын Вазыгджынгонд хъуыдыйæдтæ.	Æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдæуттыл дзурын.
		Ныхасы рæзт **Хосгæнæн кæрдæджытæ** Тексттæ: Газет «Рæстдзинад»-æй («Бæхы рагъы хос», «Хъæдгæмттæн, цæфтæн», «Фæткъуы: аппæй цъары онг»). Тотров В.К. «О народной медицине Осетии». Скъуыддзаг Мамсыраты Д. радзырд «Райгуырæн бæстæ»-йæ.	Аивадон тексты хæйттæ бæттæг æвзагон мадзæлттæ агурын æмæ æмбарын кæнын. Текст тæлмац кæнын ирон æвзагмæ. Æрхæцæн нысæнтты æвæрд амонын. Тексты сæйраг хъуыды æмбарын кæнын. Хъусынгæнинаг цæттæ кæнын хосгæнæг кæрдæджыты тыххæй.
28.	Мивдисæджы бындуртæ. Мивдисæджы разæфтуантæ æмæ сæ нысаниуджытæ	Мивдисæджы бындурты хуызтæ, сæ аразæг фæсæфтуантæ. Мивдисæджы разæфтуанты хуызтæ æмæ сæ функцитæ.	Мивдисæджы бындурты хуызты тыххæй чиныджы кæсын æмæ йæ дзурын. Ивгъуыд афоны мивдисджыты растфыссынад æмбарын кæнын. Разæфтуанты хуызтæ ирон æвзаджы æмæ сæ функцитæ зæрдыл лæууын кæнын. Бæрæг кæнын мивдисæджы здæхæнты хæстæ. Амонын разæфтуанты хуызтæ дыгурон литературон æвзаджы.
		Фæлхат кæнын Мивдисæджы разæнгардгæнæн æмæ æнæцæсгомон формæтæ.	Мивдисджыты разæнгардгæнæн æмæ æнæцæсгомон формæты араздтыл дзурын.
		Ныхасы рæзт **Разамынд дæттыны сусæгдзинæдтæ** Цалдæр тæлмацгонд скъуыддзаджы В.П. Шейновы чиныгæй «Скрытое управление человеком»: «Æз дæн иннæ сылгоймæгты хуызæн», «Джавахарлал Неру»* æ. инн. Текст «Александр Македонский».	Цыбыр хъусынгæнинаг фыссын разамынд дæттыны тыххæй. Интонацийы алы хуызтæй пайда кæнын амонын. Кæрæдзи фæрстытæн дзуапп дæттын. Текст ирон æвзагмæ тæлмац кæнын.

29.	Мивдисæджы афонтæ æмæ здæхæнты нысаниуджытæ	Мивдисæджы афонтæ æмæ здæхæнтæ, сæ нысаниуджытæ Мивдисæджы формæты растфыссынад.	Темæимæ баст теорийыл дзурын чиныджы æрмæджыбындурыл. Мивдисæджы грамматикон формæтæ бæрæг кæнын. Мивдисджыты формæты растфыссынад амонын.
		Фæлхат кæнын Зæгъинаджы арæзт. Вазыгджынгонд хъуыдыйæдты хуызтæ. Стилистикон фигурæтæ.	Зæгъинаджы хуызтæ фæлхат кæнын. Æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Стилистикон фигурæты хуызтæ зæрдыл лæууын кæнын.
		Ныхасы рæзт **Фыды фарн мæрдтæм нæ цæуы** Мыртазты Б. æмдзæвгæтæ «Æгъдауы кадæг» æмæ «Фыды фарн». Мыртазты Б. «Лæг». Хъодзаты Æ. æмдзæвгæ «Æфсарм». Плиты Г. трагеди «Чермен»-æй скъуыддзаг.	Тексты æвæрд этикон æмбарынæдтыл дзурын. Хи хъуыдытæ дзурын (фыссын) лæджы фарны тыххæй. Тексты мидис æмæ æвзагон арæзты тыххæй дзурын. Тексты аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ æмæ стилистикон фигурæты хæстæ бæрæг кæнын. Диалогон ныхасæй монологон ныхас аразын.
30.	Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ	Æххуысгæнæг ныхасы хайы æмбарынад. Æххуысгæнæг ныхасы хæйтты хуызтæ æмæ лексикон-грамматикон миниуджытæ.	Æххуысгæнæг ныхасы хæйтты хуызтæ æмæ грамматикон хæстæ бæрæг кæнын. Морфологион æвзæрст кæнын.
		Фæлхат кæнын Вазыгджын хъуыдыйадæн схемæ аразын.	Бæрæггонд дзырдты морфологион арæзт æмбарын кæнын.
		Ныхасы рæзт **Ничи нæ ферох, ницы нæ ферох** Калоты Х. «Карз хæст райдыдта». Цæгæраты М. «Уæлахизы уалдзæг». Джусойты Н. æмдзæвгæтæ «Гыцци, фыссыс…», «Гыццимæ». Дарчиты Д. æмдзæвгæ «Хæстон хо». Джыккайты Къ. æмæ Баситы М. уацæй скъуыддзаг «Уæлахиздзаутæ».	Тексты хъуыды æмбарын кæнын. Хъусынгæнинаг фыссын амынд темæйæ. Текстæ кæрæдзиуыл барын æмæ сын сæ иумæйаг æмæ хицæнгæнæг æууæлтæ æмбарын кæнын. Текстты нывгæнæн-ирдгæнæн мадзæлттæ агурын æмæ сын сæ хæстæ æмбарын кæнын.

31.	Бæттæгтæ	Бæттæгтæ. Бæттæгты хуызтæ сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Бæттæг дзырдтæ. Æмбарынгæнинаг дзырдтæ.	Бæттæгты тыххæй чиныджы теоретикон æрмæг кæсын æмæ йæ дзурын. Бабæтгæ бастдзинады æмæ домгæ бастдзинады бæттæгтæ. Бæттæгтæ бæрæг кæнын хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты. Бæттæг дзырдтæ æмæ æмбарынгæнинаг дзырдты хуызтæ æмæ функцитæ амонын. Вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын æмæ æвзарынмæ арæхсын. Вазыгджын хъуыдыйадæн схемæ аразын.
		Фæлхат кæнын Вазыгджын хъуыдыйад. Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты.	Æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын синтаксисон арæзтыты.
		Ныхасы рæзт **Мадæлон æвзаг** Æмдзæвгætæ: Хъодзаты Æ. «Ирон дзырд» æмæ Джусойты Н.. «Уарзоны монолог» Айларты И. æмбисæндтæ.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Кæрæдзи фæрстытæн дзуапп дæттын. Хи хъуыдытæ дзурын æмæ фыссын мадæлон æвзаджы тыххæй. Реферат фыссын амынд темæйæ.
32.	Хайыгтæ. Модалон дзырдтæ	Хайыгтæ, сæ дихкæнынад сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Модалон дзырдты нысаниуджытæ.	Хайыгты хуызтæ амонын. Модалон дзырдтæ хайыгтæй хицæн кæнын. Хайыгтæ æмæ модалон дзырдты хæстæ тексты (ныхасы) бæрæг кæнын.
		Фæлхат кæнын Ныхасы хæйттæ. Комкоммæ æмæ фæрссаг ныхас.	Æрхæцæн нысæнтты æвæрд бæрæг кæнын. Амонын дзырдты морфологион арæзт. Комкоммæ ныхасæй фæрссаг ныхас аразын.

		Ныхасы рæзт **Мады къухты рæвдыд** Цæрукъаты А. æмдзæвгæ «Мады къухты рæвдыд». Ходы К. æмдзæвгæ «Мæ дзæбæх мад». Хъайтыхъты А. радзырд «Фыдус»-æй скъуыддзаг.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текстæн стилистикон анализ кæнынмæ арæхсын. Хи хъуыдытæ фыссын сылгоймаджы ægъдауы тыххæй. Гыццыл нывæцæн фыссын мады тыххæй.
33.	Разæвæрдтæ æмæ фæсæвæрдтæ. Æвастхъæртæ. Мырфæзмæн дзырдтæ	Разæвæрдтæ æмæ фæсæвæрдтæ. Æвастхъæрты нысаниуджытæ, сæ хæстæ. Мырфæзмæн дзырдтæ, сæ равзæрд.	Разæвæрдтæ æмæ фæсæвæрдтæ иртасын, сæ хæстæ сын амонын. Æвастхъæрты нысаниуджытыл дзурын, ныхасы сæ пайда кæнын амонын. Мырфæзмæн дзырдтæ хицæн кæнын æвастхъæртæй. Æрхæцæн нысæнттæ æвастхæртимæ. Наукон хъусынгæнинаг ныффыссын æвастхъæрты тыххæй. Хъуыдыйæдтæн синтаксисон æвзæрст кæнын
		Фæлхат кæнын Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты, комкоммæ ныхасы Аргъгæнæн-æнкъарæнджын дзырдтæ.	Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын.
		Ныхасы рæзт **Ирыстон куыд баиу ис Уæрæсеимæ** Скъуыддзæгтæ: Блиты М. «Ирыстон куыд баиу ис Уæрæсеимæ» (тæлмац*). Плиты Г. трагеди «Чермен»-æй æ. инн.	Тексты аразæн хæйттæ æмæ сæ бастдзинады фæрæзтæ амонын. Тексты мидисмæ фæрстытæ дæттын. Хъусынгæнинаг фыссын æрдхорды миниуджыты тыххæй. Цыбыр нывæцæн фыссын амынд темæйæ.
34.	**Контролон куыст**		

Сæйраг домæнтæ 10-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

– хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты хицæндзинæдтæ, сæ растдзурынад;
– æрбайсгæ дзырдты растдзурынад;
– цавды æгъдæуттæ;
– дзырдтæ сæ мидисмæ, нысаниуджытæм æмæ тематикон къордтæм гæсгæ цавæртæ сты, уый;
– дзырдты семантикон æмæ стилистикон къордтæ;
– уæгъдибар æмæ æнæуæгъдибар дзырдбæстытæ;
– фразеологион синонимтæ æмæ антонимтæ;
– фразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ;
– этикетон ныхасы формулæты тематикæ æмæ æвзагон арæзт;
– дзырды арæзт æмæ дзырдаразæн мадзæлттæ;
– ныхасы хæйтты сæйраг грамматикон миниуджытæ;
– орфографион æмæ пунктуацион æгъдæуттæ;
– литературон æмæ диалектон ныхас;
– æмбарынæдтæ: фысгæ æмæ дзургæ ныхас, ныхас кæныны сферæтæ, монолог æмæ диалог;
– диалогон ныхас монологон ныхасæй иртасын;
– литературон æмæ стилистикон нормæтæ;
– лексикон-грамматикон стилистикон мадзæлттæ;
– текстты хуызтæ;
– ныхасы стильтæ æмæ се ’взагон миниуджытæ;
– ирон æмæ дыгурон æвзæгты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинæдтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

– хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæй сæ миниуджытæм гæсгæ пайда кæнынмæ;
– дзырдтæ æмæ дзырдты къордты цавд раст æвæрын æмæ дзурынмæ;
– дзырдтæ æмæ дзырдбæстыты алы хуызтæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
– фразеологион здæхтытæй пайда кæнынмæ;
– алыхуызон дзырдарæзтон мадзæлтты фæрцы хъæугæ дзырдтæ аразынмæ;
– дзырдтæн сæ грамматикон формæтæ хынцгæйæ, дзырдбæстытæ, хъуыдыйæдтæ æмæ алыхуызон текстттæ аразынмæ;
– ныхасы темæ æмæ нысанмæ гæсгæ диалогтæ аразын æмæ сæ пайда кæнынмæ;
– ныхасы æмæ æвзаджы стильтæ кæрæдзийæ хицæн кæнынмæ;
– этикетон формулæтæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
– фарстæн раст дзуапп æвзарынмæ;
– ныхас дарддæр хæццæ кæнынмæ;
– диалоджы стереотипон æвзагон мадзæлттæй пайда кæнынмæ;

– диалогон ныхасæй монологон ныхас аразынмæ;
– бæлвырд темæйæ быцæу ныхас аразынмæ;
– текст пунктуацийы æгъдæуттæм гæсгæ æвзарынмæ;
– литературон ныхас диалектон æмæ æндæр ныхасæй иртасынмæ;
– тексты темæ (дæлтемæтæ) æмæ идейæ бæрæг кæнынмæ, пълан ын аразынмæ æмæ йæ уыцы пъланмæ гæсгæ фыссынмæ (дзурынмæ);
– тексты темæ æмæ дæлтемæтимæ баст дзырдты къордтæ амонынмæ;
– тексты цы стилистикон мадзæлттæ ис, уыдон иртасын æмæ сын сæ хæстæ æмбарын кæнынмæ;
– дзырдтæ æмæ æнгом дзырдбæстытæй сæ лексикон, грамматикон æмæ стилистикон нысаниуджытæм гæсгæ пайда кæнынмæ;
– тексттæ алыхуызон стильтæм гæсгæ аразынмæ;
– текст кæронмæ фыссынмæ, сæргонд ын хъуыды кæнынмæ;
– рефераттæ, хъусынгæнинæгтæ, докладтæ, гыццыл сочиненитæ цæттæ кæнынмæ;
– текст мидисджын хæйттыл дих кæнынмæ;
– тексты мидисæй хатдзæгтæ кæнынмæ;
– алыхуызон рæдыдтытæ раст кæнынмæ;
– хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты, комкоммæ ныхасы æрхæцæн нысæнттæ раст æвæрынмæ;
– этикетон формулæтæ æмæ æвзагон штамптæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
– алыхуызон æвзæрстытæ кæнынмæ.